

BABITS MIHÁLY
A MÁSODIK ÉNEK

NYUGAT KIADÓ ÉS IRODALMI R. T.
1942

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2013
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5292-27-9 (online)
MEK-11535

TARTALOM

ELSŐ RÉSZ:

Az aranyszőrű kecskék

MÁSODIK RÉSZ:

A beteg királylány

HARMADIK RÉSZ:

A vihar

NEGYEDIK RÉSZ:

A második ének

ELSŐ RÉSZ:

Az aranyszőrű kecskék

(Magas part a Balaton mellett, kilátással)

A KIRÁLYI CSŐSZ:

Pista öcsém, hejhó! ördög egye májad:
megin' így elkószálsz? Hova lett a nyájad?

A PÁSZTOR:

Lenn késik az aljban.

A CSŐSZ:

Csípjen meg a kánya:
híjja lesz a juhnak.

A PÁSZTOR:

Bánja aki bánja.

A CSŐSZ:

De nem addig, öcskös, ne beszélj így, héka,
míg garasod nincsen, legalább egy véka.
Bánja aki bánja? Bánja majd a gazda.
Az ilyen rossz szógát szóval se marasztja.
Fel is út, le is út, kiadja a béred:
barna bugyor, kis pénz, mehetsz, ahol éred.

A PÁSZTOR:

Nem szorulok pénzre.

A CSŐSZ:

Nem ám a Krisztussát!
Az utolsó bakter is kéri a jussát,
Krisztus koporsóját sem őrizik ingyen.
Esz a fene téged - nincs ki nálad minden.
Nincs rendben a szénád; kutya van a kertbe:
bolygsz szerte bolondul, mint az Orbán lelke.
Egy kerékkel több van, vagy kevesebb esméég.
No csak veszne egy el, az ugyan jól esnék!
Az eszed csáléra, míg a lábad hajsza
tátogatsz a holdra, mint valami sajtra.
Mit lesel? Az angyalt? Vagy a sült galambot?

A PÁSZTOR:

Csak nézem a felhőt és nézem a dombot,
a Balaton habját, a lobogó lombot,
és hallgatom szólni a lomha kolompot.
Ugar az én lelkem, hol nem terem élet,

bús legelő, melyen legel a nyáj mételyt:
télen, ha a rossz szél sűrű havat szűr szét
s pelyhekből a földnek szövi prémes szűrét,
s búsul a rab bárány a borús karámban:
a lelketem látom ebben a bárányban.
Legjobban szeretnék...

(Ezalatt jön Meseország királyának kísérete, az egész udvar, hölgyek, férfiak vegyest. Mintegy sétálnak a gyönyörű időben; gyalog jönnek, a kocsikat hátrahagyták. Egyenkint buknak elő a part megőll.)

ELSŐ UDVARONC *(előbukik)*:
Egy regényes pásztor!

A PÁSZTOR:
...elmenni világgá a holdújuláskor,
a világ végére, Óperenciára,
vagy el a törökre, vagy a franciára...

A GENERÁLIS:
Derék fiú mégis!

A PÁSZTOR:
Vagy nem, sehova már:
meghalni szeretnék!

(Lassan feljön a dombra a nyáj, szamár, kos, birkák, kecskék, hátrább komondor.)

EGY UDVARHÖLGY:
Ni, egy szamár!

A CSŐSZ *(a pásztorhoz)*:
Szamár!
Mondanék valamit - csípje meg a kánya -
de tudom...

MÁSIK UDVARHÖLGY:
Ni egy kos!

A CSŐSZ:
...nem nézel a lányra:
lány nélkül is meg van az eszed zavarva.

AZ UDVARHÖLGY:
Csengő van a nyakán, és görbe a szarva.

A CSŐSZ:
Adj Isten jó napot!

A GENERÁLIS:
Fogadj Isten, öreg!

AZ UDVARONC (*kezdvé*):
Nincs a szerelemnek...

A GENERÁLIS (*a csószhoz*):
Hogy ityeg a fityeg?

AZ UDVARONC:
Nincs a szerelemnek határozott tárgya
ide-oda röppen - a semmibe - vágya.
A fiatal szívnek nem kell a valóság
csiklandják az orrát gulisztáni rózsák,
Szerelmes a fiú, de nem tudja, kibe.

ELSŐ UDVARHÖLGY:
Ni virág!

A CSÓSZ:
Tán biz a mennydörgős mennykübe!
Hogyha szerelmes vagy, csókold meg a Pannát.

AZ UDVARHÖLGY:
Rezedát... gólyahírt... zsályát... majorannát...

A BOJTÁR (*magába morogva*):
Kóbászfű, az annyát!

A CSÓSZ (*a bojtárhoz*):
Te számold a nyáját!

EGY HÖLGY:
De szép a Balaton!

MÁSIK HÖLGY:
Juj! az ökörnnyálat!...

A BOJTÁR (*a nyáját olvasva*):
Egy, kettő, három, négy...

MÁSIK BOJTÁR:
Ahun hajt a Bodri!

EGY UDVARONC:
Hát Tihany merre van?

MÁSIK UDVARONC:
Tiszta idő!

A GENERÁLIS:
Ott ni!

UDVARHÖLGY:
Milyen édes, selymes, hosszúszerű juhok
és kecskék!

A BOJTÁR:
Húsz, huszon...

MÁSIK UDVARHÖLGY:
Hallga, a nád suhog!

GENERÁLIS (*halkan az udvaronchoz*):
Erre ment a felség?

UDVARONC:
Nem erre ment; mégsem...

FIATAL UDVARHÖLGY:
A szememmel láttam.

UDVARONC:
Óh az a nagy kék szem!
Boldog akit meglát.

FIATAL UDVARHÖLGY:
Úgy boldog a király.

EGY MÁSIK UDVARONC:
Ily messze se ment még, amióta kijár.

A GENERÁLIS:
Mily különös ötlet... így egyedül járni.

UDVARONC:
Mennyi felelősség!

MÁSIK UDVARONC:
Történjen akármi...

HARMADIK:
Mi vagyunk hibásak.

ELSŐ:
Tán kérdeni kéne.
Öreg!...

LÁNYOK (*jönnek énekelve*):
Járt utánam hét falu legénye.

A LEGELSŐ UDVARONC:
Ilyesmi sem eshet, csak Meseországban.

MÁSIK UDVARONC:

Nem ügyeltél erre egy öreget - zsákban?

A CSŐSZ:

Zsákban?

A GENERÁLIS:

Zsákruhában.

A BOJTÁR (*befejezve az olvasást*):

Híjja van a nyájnak!

A GENERÁLIS:

De olyan az arca, akár a királynak.

A CSŐSZ:

A királynak? Akkor tán a királyt lássam?

Láttam, nem is egyszer, követem alássan,

jól ismerem én őfelsége személyét,

szolgáltam inasként királyi szeszélyét.

Azután vén lettem, s ki falun születtem

a király csöszinek ide kéredzkedtem

a falun meghalni, a Balaton mellett

hol a kedves birkám legelőszőr ellett,

ahol legelőszőr vigyáztam a nyájra,

mielőtt vigyázni vittek a királyra.

Mostan, hogy a felség idejött, mint mondják

betegült lányának viselni a gondját

hogy a láthatatlan balzsam, amit Isten

szent keze kevert el levegőben, vízben,

gyógyítsa szegénykét, sokszor...

A BOJTÁR:

Pali bácsi!

A CSŐSZ:

...látom, amint erre...

A BOJTÁR:

Híjjas a nyáj!

A CSŐSZ:

Ácsi!

Sokszor, amint mondom, látom ő felségét...

A BOJTÁR (*a pásztorhoz*):

Híjjas a nyáj, Pista!

A PÁSZTOR:

Ejh, hagyj vele békét!

A CSŐSZ:

Látom, amint méléz csupa zsákruhában
és nézi a földet egyedül magában,
mivel, amint mondják, érti is a mágiát,
netalán lányának leli orvosságját,
naphosszra magában keresi a gyógyírt:
engem, öreg szolgát, néha meg is szólít.

A GENERÁLIS:

De ma még nem láttad?

A CSŐSZ:

Nem láttam.

UDVARONC:

mehetünk. Azonban

ASSZONYOK (*súgva a csőszhöz*):

Szólják kend.

MÁSOK (*éppúgy*):

Mondja neki.

A CSŐSZ:

Mondjam?

A GENERÁLIS:

Mi itt, önök arra -

A CSŐSZ:

Kegyelmes uraság
engedd meg egy vén fej együgyű mondását,
de tudni szeretné férfi, gyerek, asszony,
hogy érzi magát a felséges kisasszony?

A GENERÁLIS:

Nem beteg az épen.

UDVARONC:

Csak ideges, gyenge.

MÁSIK:

És bú a világtól.

HARMADIK:

Kit se bocsát szembe.

UDVARMESTERNŐ:

Semmi etikétnek nem tartja szabályát.

ORVOS:
Kincsért sem akarja elhagyni szobáját.

UDVARHÖLGY:
Hol a szőnyegekbe léptek belehalnak.

MÁSIK:
Nagy kárpitok ontják bársonyuk a falnak.

HARMADIK:
Ott ül arany trónon naphosszra magában.

NEGYEDIK:
Éjjel hever ébren arany nyoszolyában.

ÖTÖDIK:
Kedves papagálya mellette rikácsol.

HATODIK:
Fekete ajtóban a gonosz szű ácsol.

PARASZTASSZONYOK (*egymás közt*):
Fekete ajtóban ácsol a gonosz szű.

HETEDIK:
Hosszú neki a nap, az éjszaka hosszú.

UDVARONC:
Nem szól soha szót sem.

MÁSIK:
Nem nevet az ajka.

ELSŐ UDVARHÖLGY:
Hiába vidítja a komorna, dajka...

A GENERÁLIS:
Önök itt, mi arra!

ELSŐ UDVARHÖLGY (*távozás közben*):
...a bohóc, a doktor. (*Mind el.*)

PARASZTASSZONYOK (*egymás közt*):
Királynál boldogabb a parasztnép sokszor.

EGYIK:
Tán erre jelentett a földindulása.

EGY ÖREG:
Háború lesz, véres, akárki meglássa.

A CSŐSZ:
Vörös az ég, szél lesz.

AZ ÖREG:
Mondtam ugyan régen:
a szakállas csillag járt multkor az égen.

EGY MÁSIK:
Az az Úristennek a mutatója.

EGY FIATAL:
Hallgasson el ked már, mer az Istók fújja!

AZ ELŐBBI:
Hát ki az az Istók?

A FIATAL:
Az a kecskepásztor.

AZ ELŐBBI:
Hogy én elhallgassak, ha ilyen flótás szól?
Hiszen hét falunak ő volt a csihása,
málézkodni nem volt hét faluba mása,
lányra csak úgy pislog bamba szeme sandán -
Hé! a királylányra gondolsz oly búsan tán?

A PÁSZTOR:
Nem a királylányra, - nem lány, se nem asszony
akiért a bánat szivemen szakasszon:
ha a lányra nézek, csak a nótám nézem,
s felejttem az asszonyt, ha a nóta készen.

EGY LEGÉNY:
Akkor mire gondolsz?

MÁSIK:
Tán a híjjas nyájra?

HARMADIK (*gúnyosan*):
Juhaidnak híres, aranyos gyapjára?

A PÁSZTOR:
Nem, nem a kecskékre, nem is a birkákra,
hanem a világra... a messze világra...

EGY PARASZT:
Jó lesz hazamenni: a falu van messze.

MÁSIK:
Gém bömböl a nádiban.

ELSŐ:

Mindjárt jön az este.

MÁSODIK:

Fenn szólnak a tücskök, lenn szólnak a békák.

A PÁSZTOR:

S borulnak a földre aranyszögű vékák.

EGY ASSZONY:

Mindig ilyen furcsát mond.

MÁSIK:

Furcsa a legény. *(Mind elmennek.)*

A FIATAL LÁNY *(súgva)*:

Ha senki se szeret, Istók, szeretlek én. *(Elszalad.)*

(A csősz és a pásztor ketten maradnak. Alkonyodik.)

A CSŐSZ:

Megvan-e kapcádban a hibádzók ára?

A PÁSZTOR:

Nincsen.

A CSŐSZ:

Micsinálsz hát? Hogy tér meg a kára?

A PÁSZTOR:

Sehogy.

A CSŐSZ:

Akkor mi vár az ilyen szolgára?

A PÁSZTOR:

Elmegyek világgá vagy Amerikára.

A CSŐSZ:

Ahhoz is ám pénz kell.

A PÁSZTOR:

Ej, van nekem pénzem.

A CSŐSZ:

Már hun a fenébe vóna?

A PÁSZTOR:

Oda nézzen!

Fenn a magas parton most mennek a kecskék
s a fehér bárányok mint gyenge szüzeckék
a hatalmas Estnek csodatemplomába,

hol ezer az ének és ezer a lámpa,
hol a vén diófa szent oszlopot állít
s csodamélyen terjeng a bíborszín kárpit
fejhajtva a sorban ájtatosan...

A KECSKÉK:

Mek, mek,

A PÁSZTOR:

...egy régi zsolozsmát bólintva mekegnek,
egy régi zsolozsmát, melyet a pap nem tud,
mely egy örök szónál tovább sohasem jut
de azért az Égnek ez kedveszerinti
s aranyával őket kegyesen behinti.
Odanézzen, nézze! aki nem lát, dőre!
Most mind arany, ugy-e? A kecskéknak szőre,
a juhoknak gyapja és szarva a kosnak -
Nem akarják látni a dőre okosság,
kicsúfolnak érte - de azért én látom:
ez az én vagyonom! ez a királyságom!
mely elvehetetlen és pazarul omlik,
soha el nem vész és soha el nem romlik.
Ott van a szememben, ott van a lelkemben,
minden bánatomban, minden gyönyörömben:
Nekem adta Isten a zápor ezüstjét,
az éjjeli égnek leborított üstjét,
tócsa szivárványát, kapolyák márványát,
a fellegek égen legelő bárányát,
hópihe gyémántját, melyet a szél kerget,
s hogy drága szemekből bányásszam a lelket,
az aranyos csillag enyim a mennybolton:
az egész világot a szememben hordom.

A CSŐSZ:

De nem ad a zsidó semmit az ily kincsre.

A PÁSZTOR:

S oly hely, ahol adnak, e világon nincs-e?
A városig, ahol megbecsülik, értik,
megyek, ha a lábam lekopik is térdig.
Bokorba születtem, árván növekedtem,
és hátra ha nézek, nincs senki mögöttem:
nem is nézek eztán soha többet hátra,
mindenütt hazám lesz a magas menny sátra.
Kell lennie népnek, kellett lenni mindég,
kik aranyra váltják szemeimnek kincsét,
kiknek igazabb pénz juhaimnak szőre,
mint mit a ládában rejteget a dőre.
Aranyon kel itt lenn minden gyönyörűség:
de az én aranyom maga gyönyörűség.
Nincsen arany nélkül e hazában élet:

de az én aranyom maga magas élet.
Elmegyek a néphez, aki méltó arra,
s kiszórom a kincsem keletre, nyugatra,
és ha lesz jutalmam, világ pénze, jó sok,
akkor is énnékem ők lesznek adósok.

A CSŐSZ:

Ejnye, talán bizony búbájos a flótád?

A PÁSZTOR:

Nem, nem is a flótán fujom én a nótát.
összetöröm flótám buta, száraz fáját
(kettétöri)
már régen meguntam hitvány muzsikáját;
nem kell nékem semmi, se flóta, se kóta:
a világ a kótám, én leszek a flóta,
a világ zenéje muzsikál át rajtam,
a világ szavának kapuja lesz ajkam,
nyelvem a világnak lecsapódó hídja,
mely a világ útját szemtől szemig nyitja;
alatta a lelkem gyors csermelye zuhog
s a hídon át járnak aranyszőrű juhok.
S tudja, mik e juhok? Selymes szavak...

A KECSKÉK *(messzebről)*:

Mek, mek.

A PÁSZTOR:

...mik e csermely fölött rigmusra ügetnek
s mert dúsan ég rajtuk a világ dús napja,
mindenik juhomnak színarany a gyapja;
s lélektől-lélekig nem megy a nyáj pőrén:
viszi a világot aranyszínű szőrén.
Ez ám az én nyájam, akivel vesződöm:
a gazda juhával csöppet sem törődöm,
a magamét hajtom, hizlalva kövérré,
lelkektől lelkekig, lelkek örömére.

A CSŐSZ:

S merre felé indulsz? Hová mégy?

A PÁSZTOR *(csüggedten)*:

Nem tudom.

A CSŐSZ:

Jobbra-e vagy balra? Mely néphez? Mely uton?

A KIRÁLY *(már egy ideje a part mögött félig elrejtve hallgatott)*:

A királyhoz indul.

A PÁSZTOR:
A királyhoz...

A KIRÁLY:
Nyomban,
hogy a beteg...

A PÁSZTOR:
...lányát...

A KIRÁLY:
...vidítsa...

A PÁSZTOR (*megreszketve az örömtől*):
...dalomban!

A CSŐSZ:
Felséges királyom...

A KIRÁLY:
Szegény kis madárkám,
étel-ital nélkül szótalan ül, sárgán.

A PÁSZTOR:
Hol a szőnyegekbe léptek belehalnak,
s nagy kárpitok ontják bársonyuk a falnak.

A KIRÁLY:
Kedves papagálya mellette rikácsol.

A PÁSZTOR:
Fekete ajtóban a gonosz szű ácsol.

A CSŐSZ:
Fekete ajtóban ácsol a gonosz szű.

A KIRÁLY:
Hosszú neki a nap, az éjszaka hosszú.

A PÁSZTOR:
De ha én ereszttem juhaimat széllyel,
rövid neki a nap, rövid lesz az éjjel.
A vén nap, a vén hold, messze kihajítva,
úgy gurul az égen, mint két csodalapda,
amellyel a Nyugat s a Kelet lapdázik.

A KIRÁLY:
De ha arany nyájad vidíteni hibázik,
előtted a vérpad: készülj a bitóra
mert a halálodnak ütött azon óra.
Ha pedig győzni tudsz a szomorúságon,
a tied a lányom s fele királtságom.

A PÁSZTOR:

Csak arra születtem s nem egyébnek élek,
hogy nagyot álmodjam és álmokat éljek.
Az álom az élet: s ha szép az az álom,
életemet érte sohasem sajnálom.

A KIRÁLY:

Jer, fiú, sajnálnám, ha a halál várna. *(Elvezeti.)*

EGY UDVARONC *(a másik oldalon felbukkan):*

Itt a király!

KÖVÉR UDVARONC *(szintén, lihegve):*

Csak ily messzire ne járna!

MÁSİK UDVARONC:

El ne hagyjuk többet.

HARMADIK:

Csitt, mer észre vesz még.

UDVARHÖLGY:

Kit vezet a karján?

A CSŐSZ:

Szerencsés jó estét!

A KIRÁLY *hangja (menet):*

Lehet, vissza se jössz: nem is nézel hátra?

A PÁSZTOR *hangja:*

Látni és dalolni megyek a világba.

(A csász egyediül. Csend. Pásztorüzek gyúlnak.)

A CSŐSZ:

No ez aztán legény!

A BÉKÁK:

Brekekeke.

A TŰCSKÖK:

Zip, zip.

HALÁSZOK éneke *(a part felől):*

Balatoni halászlegény
hálóját kiveti szegény,
fog beléje három halat.
de magának egy se marad.

A CSŐSZ:

Mi lesz most a nyájjal?

(Meglátja a parton a bográcszó halászok tüzét.)

Hívok embert.

Hip! hip!

HALÁSZOK éneke:
Egyet evesz a főbíró,
eggyet a vicispán kiró,
harmadikat szeretője
édes párja kapja tőle.

A CSŐSZ:
Hé, Marci!

A HALÁSZ *hangja*:
Mi kő no?

MÁSIK HALÁSZ:
Éppeg vacsorálunk.

HARMADIK:
Kednek is jut, ha gyün, valami még nálunk.

A KECSKÉK (*messziről*):
Mek, mek.

A KOLOMP (*messziről*):
Kling, klang.

A KECSKÉK (*messziről*):
Mek, mek.

A CSŐSZ:
Szívesen, de máskor.
Kiabálj, segéljen valamelyik pásztor
nyáját beterejni.

HALÁSZ:
Hó!

MÁSIK HALÁSZ (*énekel*):
...gyet a vicispán...

A BÉKÁK:
Brekekeke.

A TŰCSKÖK:
Zip, zip.

A FIATAL PARASZTLÁNY (*visszaoson*):
Pista... (*fülevelve*) Pista!...
(*sírva*) Pistám!

(*Függöny.*)

MÁSODIK RÉSZ:

A beteg kiráylány

(Nagy terem. Két oldalt nagy fekete ajtók s óriás fekete keretű tükrök szakítják meg a fekete kárpitok sorát. A fényes padlón fekete szőnyegek. Középett két hosszú sorban a néző felé lámpák oszlopai, melyek a termet három hajóra osztják. A lámpák akkor kezdenek sorban egyenkint kigyúlni, mikor a függöny felgördül. A háttérben óriás kétfelé osztott fekete bársony függöny, mely egy kisebb belső termet (mintegy alkovot) egész szélességében eltakar. A függöny mellett, a nézőnek jobbról egy régi, óriás, csodálatos óra, mindenféle arany zodiákusokkal.)

AZ ÓRA *(nagyon hangosan):*

Tik. Tak. *(Elhalkul.)*

A BÚTOROK *(pattognak):*

Rip, rop.

A SZÚ AZ AJTÓBAN:

Kip, kop.

(A hátsó nagy függöny közepén, a választéknál egy nagyon fehér kis kéz jelenik meg, vakító fényű gyűrűkkel. Láthatólag ő húzza el a függönyt jobbfelé, míg balra lassan, magától húzódik el. A belső kisebb terem közepén, ahova néhány lépcső visz, látható a kiráylány vakító fehér és gyönyörű arca, sötét háttérben, mely alig jól kivehető. Sötét és csodálatos, bőven terjengő ruhában ül, úgy hogy a ruha egészen körülveszi, jobbra és balra két apród, akik láthatólag hordják a ruhát, mikor jár. Mögötte egy kis majom, talán szintén uszályhordozó, arcokat vág. Balra arany rúdon tarka papagály. Jobbra, az előtérben, óriási és gyönyörű kutya, gyémántos nyakláncsal, igen komoly. A kiráylány előtt, meghajolva, a főudvarmesternő és nevelőnő.)

A FŐUDVARMESTERNŐ:

Kívánja felséged,

hogy bebocsássam a török követséget,
mely nem akar addig innen tovamenni,
amíg nem tudhatta tiszteletét tenni
felséges királyunk egyetlen sarjánál?

A KIRÁYLÁNY:

Nem fogadom őket.

A NEVELŐNŐ:

Felséged nagy lány már:

tudhatja, királyi magas születése
kötelességet is...

A KIRÁYLÁNY:

Beteg vagyok.

A FŐUDVARMESTERNŐ:

És e

betegség...

(Az előtérben egy ajtó nyíl és a lakáj jelent.)

A LAKÁJ:

Az udvar orvosai.

(Az orvosok bevonulnak írkokkal, akik nagy protokollusokat tartanak a kezükben. Egyszerre függönyök mögül és mellékszobákból előjönnek a királyné gondviselői: dajka, udvarhölgyek, ápolónő, komorna és mások; ezek a főudvarmesternővel és nevelőnővel együtt mind lemennek az előtérbe, a nagy teremnek a néző felőli sarkába, ahol az orvosok kikérdezik őket és az írkok jegyeznek.)

ELSŐ ORVOS:

Álom?

ÁPOLÓNŐ:

Semmi.

MÁSODIK ORVOS:

Ebéd?

DAJKA:

Minden megmarad a tálon.

ELSŐ UDVARHÖLGY:

Harmatból is élhet, mint virág a száron.

MÁSODIK:

De hisz ajka széle sem volt a poháron.

ORVOS:

Receptet. *(Az írkokhoz)* Ön írja, amíg én diktálok:

(Roppant fontoskodva, az írkok írja.)

Étel, ital, álom: szükséges e három.

(A ápolószemélyzet egymás között tárgyalja a dolgot.)

ELSŐ:

Pedig minden jó volt.

MÁSODIK:

Fiatal, friss spárga.

HARMADIK:

Vagdalt csibe.

NEGYEDIK:

Ó bor.

ELSŐ:

Kis gyöngé madárka!

ÁPOLÓNÓ:

A saját kezemmel puhítom az ágát.

EGY ORVOS (*ujját feltartva, nagy tekintéllyel*):

De legelőbb fel kell kelteni étvágyát.

(*Ezalatt az orvosok egyenként felmennek a beteghez, megtapogatják az üterét, megnézik a nyelvét és azután fejcsóválva visszajönnek.*)

ELSŐ ORVOS:

Vett-e be étvágyport?

MÁSODIK:

Idegerősítőt?

HARMADIK (*haragosan*):

Vette-e teámat?

NEGYEDIK:

Vett-e be frissítőt?

FŐORVOS:

Egyszóval kimondjuk, (*az írnochoz*) ön írja, barátom:

O r v o s i j e l e n t é s. Hivatalból. Dátom:

Király villájában a Balaton partján.

Folyó év satöbbi, cseresznye évadján

Királyi betegünk állapota válto...

MÁSIK ORVOS:

De hisz éppígy írjuk...

FŐORVOS:

...zatlannak találta...

MÁSIK:

...egy hete már.

FŐORVOS (*mérgesen*):

...tatott: s így határozottatott

(meg kellvén szüntetni ezt az állapotot)

tekintve, hogy a test úrnője a lélek,

s nem lehet a test ép, hol beteg a lélek,

amilyen az úrnő, olyan a szolgáló

s fordítva is áll az i n c o r p o r e s a n o:

a betegnek lelkét felvidámítandók

jöjjenek áktorok, bohócok és bangók,

törpék, szemfényvesztők és efféle mások!

Diktum. Aláírva: Minden fakultások.

(Az orvosok kivonulnak.)

A KIRÁLYLÁNY:
Mindig ez unalmas játékot tekintsem,
mikor úgy szeretnék...

A DAJKA:
Mit aranyom?

A KOMORNA:
Kincsem?

A KIRÁLYLÁNY:
Mindig e színészi, rossz komédiákat,
ez ostoba, mázolt, hazudott világot,
mikor úgy szeretnék...

AZ ÁPOLÓK *(nagy örömmel és várakozással):*
Fog valamit kérni!

A DAJKA *(épügy):*
Madaram...

A KIRÁLYLÁNY:
Óh dadám, úgy szeretnék - élni!

(Mind csalódottan elfordulnak.)

A FŐUDVARMESTERNŐ:
(Látva, hogy a lakáj jelenteni készül, rendelkezik.)
Húzd le a függönyt!

(A fekete kárpit lassan, látszólag magától összecukódik.)

A LAKÁJ:
Az udvari művészek.

(A művészek bevonulnak.)

AZ UDVARI KÖLTŐ:
Óh minő hangulat: e fekete fészek!

EGY STRÉBER MŰVÉSZ:
Nincs honn a király még?

A MESÉLŐ:
A poéta részeg.

A BOHÓC:
Részeg az ihlettől.

A SZALON-SZOCIOLÓG:

Költők és színészek!
érezik-e önök most azt, amit én érzek?
mikor a közönség, mely eddig lenézett,
észreveszi azt, hogy szüksége van ránk is,
v a l ó d i szüksége és m a t e r i á l i s,
mint az orvosságra, vagy a táplálékra,
nem mint a gyerekeknek a henye játéokra.

EGY ORVOS:

Csakhogy ugyan eddig uraim nem sok a
hatás a betegre.

A SZOCIOLÓG:

Annak is az oka
talán a művészi nevelés hiánya.

A STRÉBER MŰVÉSZ:

De uram...

MÁSIK:

Mit mond ön?

A SZÍNÉSZ:

A király leánya!

A SZOCIOLÓG:

Királyi nevelés nem i n t i m eléggé.

A STRÉBER MŰVÉSZ:

Úgy vélem, a hiba mégsem a felségé,
hanem a kontárság...

MÁSIK:

...a felületesség...

AZ ELŐBBI:

...áll neki útjában, hogy kifejlődhessék
a művészi érzék.

MÁSIK:

A sok álművészet...

HARMADIK:

Félremek...

NEGYEDIK:

Amelytől a valódit, kézzel
nem ismeri jól meg, aki nem ért hozzá.

ÖTÖDIK:

Az utánzó, ki a nyelvet modorossá...

NÉPIES:
Az üres virtuóz -

KLASSZIKUS:
A naturálista.

HUMOROS:
Boruban kéjelgő pózos pesszimista.

MODERN:
Csinált népiesség, elavult és ványadt.

KONZERVATIV:
A Nyugatról jött új, beteges irányok.

REÁLISTA:
A híg eszményítés.

MŰVÉSZIES:
Lágy, pongyola forma.

IDEÁLISTA:
Turkálás a szennyben.

LÍRIKUS:
Üres, ügyes torna.

MODERN:
A vérit a művész, az életit adja!

L'ART POUR L'ART:
Legyen hideg szobrok, dús remek atyja.

A SZOCIOLÓG:
Szóval nagy a szükség erős kritikára.

MIND:
Úgy van.

A LAKÁJ (*jelent*):
Meseország felséges királya!

(A művészek felállnak kétoldalt, a király közöttük megy a belső terem zárt kárpitjáig. A királyt kíséri az első felvonásban látott kíséret. Vele jön a pásztor, aki szerényen ül a művészek közt az utolsó helyre.)

A MŰVÉSZEK (*összesúgnak*):
Hát ez ki?

MÁSIK:
Ügyetlen.

HARMADIK:

Öltözete céda.

NEGYEDIK:

Egy tipikus félszeg vidéki poéta.

(A fehér kéz újra megjelenik és a fekete kárpit széthúzódik. A király felmegy a lépcsőn, homlokon csókolja leányát és leül egy arany trónra. Az udvaroncok nézőkül elhelyezkednek.)

ÖTÖDIK MŰVÉSZ *(még mindig a pástort szólja):*

Süvege báránybőr.

HATODIK:

Csizmája barombőr.

A KIRÁLY:

Kezdjük.

A KIKIÁLTÓ:

Az első szám: Don Guriga, zsonglőr.

DON GURIGA:

(Selyem blúz és bugyogó; fellép, amit mond, teszi is.)

Golyómat a tálon, tálomat a vállon,
vállamról karomra guri-gurigálom.
Vállam pereméről karom peremére
kereken gurítom szemek örömére.
Párosan a lapdám egyre lebegőben
odanézz: már három jár a levegőben.
Karomon kereken gurul kereken ki
tudom a játékot, mit kívülem senki.
Guruló golyóim egemen a bolygók
nem üres ügyesség: vérem után forgók
s gyűrüként tányérnak kergetve a szélén
könnyü gurulásuk lélekbéli élmény.
Nosza perge párom, párom után három,
hármamat a tálon, tálomat a vállon
mint valami felleg, mint valami álom,
körbe kavarodva guri-gurigálom.

HANG A KÖZÖNSÉGBŐL:

Ez igazi művész!

MÁSIK:

Neki lelki élmény...

A KIKIÁLTÓ:

Második szám...

A PAPAGÁLY *(rikácsolva):*

Szép! szép!

A KIKIÁLTÓ:

Turpi urat kérném!

TURPI (*törpe*):

Az eget nem vívom, se magas problémát,
megvetem a modern, a vívódó témát,
fől nem akarózom, nem is affektálok,
nem magas a sarkom, még székre sem állok:
az én levegőm csak a piciny valóság,
törpe szívek élte, az egyszerű jóság
és e kicsiségben nagyobb a művészet,
mint kik az óriást mind játszani készek:
aki el nem hinné, csinálja utánam.

A PAPAGÁLY:

Szép! szép!

EGY HÖLGY:

Milyen kedves!

MÁSIK:

Mily kicsi!

A KIRÁLYLÁNY:

Én szánom.

A KIKIÁLTÓ:

Következik Uj Don, ki kötélen táncol.

(*Két lámpaoszlop közt kötelet feszítenek.*)

ÚJ DON (*fellép a kötélre*):

Én vagyok a költő, ki egeket ráncol,
(*Egyensúlyozó mozdulatokkal simogatja a levegőt.*)
fennlebegő fürtöm levegőben vész el,
kapdosom a semmit ingadozó kézzel.
Építék a légből palotát magamnak
és az üres szélből vánkost a nyakamnak;
nem érem a földet banális sarokkal,
kerülöm, mit bírnek megfogni marokkal
nem nyúlok én ahhoz, amihez nyúl más is
elemem extázis, művészetem hásis.
Könnyű nekem járni a magas fonálon,
mert könnyű a lélek, s vékony a test nálam.

EGY MODERN MŰVELTSÉGŰ UDVARONC:

Ezt nem sokan értik!

EGY FIATAL:

Szubtilisen hintált.

EGY MÁSIK (*a modern műveltségűhöz*):

Nem is érteni kell, mint érzeni inkább.

A PAPAGÁLY:
Szép! szép!

A KIKIÁLTÓ:
Negyedik szám: Zéta Éta Théta!
(*Suttogás a közönségből.*)
A nagy filozófus.

MÁS HANG:
A modern próféta.

ZÉTA ÉTA THÉTA.
(*Hegyes süveg, bő fekete öltöny, planétajeles szalagokkal, mint a százesztendő's jövendőmondó.*)
Krisztus után háromezredik esztendő:
ezer új csodákat hozhat a jövendő.
(*Szakállába morogva*):
Epakta... Aranyszám... Hold kulcsa... Vasárnap
betűje... Szaturnusz rossz gyűrűi járnak.
De nem a Szaturnusz az időnek rosszát,
sem üstökös égen, csak a lelkek hozzák:
a modern lelkekben csirázik a válság
s kihajtja virágát a százados álság.
Tanuljatok ezért nem élni időben,
nem élni a múltban, nem a jövendőben,
nem élni a húsban, mely maga az átok,
mely bűnbe s halálba vitte a világot,
nem élni személyben - külön élet semmi -
hanem a nagy lélek bölcs részei lenni
mely egy az anyaggal és végtelen élet
s amelybe feloldva töredék személyed
lel az örök honra, haláltalan utra:
ezt hirdeti Krisztus s tanította Buddha.

EGY HANG:
Magas elme!

A PAPAGÁLY:
Szép! szép!

MÁS HANG:
Alapja monista.

HARMADIK:
Bár determinista...

A KIRÁLY (*a kikiáltóhoz*):
Hosszú még a lista?

HARMADIK HANG (*folytatva*):
...vallja a transzcendens Kanti szabadságot.

NEGYEDIK:
A jövő vallása...

ÖTÖDIK:
E beteg világot...

A KIKIÁLTÓ:
Még hátra az íven...

A KIRÁLY *(leányához)*:
Kicsikém, ma tartsuk?

A KIKIÁLTÓ:
...a kaucsukember.

VALAKI:
Szelleme is kaucsuk.

MÁSIK:
Ő a modern szkepszis.

HARMADIK:
Csontja csodavékony.

NEGYEDIK:
Valamennyi stilre s eszmére hajlékony.

A KIKIÁLTÓ:
A sebmotogató!

ELSŐ:
Összeszurkáltatja
magát és sebeit világgá mutatja.

MÁSODIK:
Minden pici tücske mély sebet üt bőrén.

HARMADIK:
Csupa seb a teste...

NEGYEDIK:
s motogatja pőrén.

A KIKIÁLTÓ:
A tágbőrű!

ELSŐ:
Bőrét addig huzigálja,
amíg a mellén lesz vörös seb a szája.

MÁSODIK:
Ez az igaz líra, ahol az ajk egy seb.

HARMADIK:
Seb a szíven.

A PAPAGÁLY:
Szép! szép!

A KIKIÁLTÓ:
Hasbeszélő!

A PAPAGÁLY:
Szebb! szebb!

ELSŐ:
Ő az aki hangot ad a halott tárgynak.

MÁSODIK:
Fekete anyagnak.

HARMADIK:
Vak fekete vágynak.

NEGYEDIK:
És az anyag lelke lelked előtt megnyil.

ÖTÖDIK:
S u n t l a c r i m a e r e r u m, dalolá már Vergil.

A KIKIÁLTÓ:
Magyar mulattató!

ELSŐ:
Régi magyar humor!

EGY BOHÓC (*gúnyosan*):
Még tán Szcitiából hozta Magyar s Hunor!

MÁS:
Felejtí, ha hallja, akit csak a bú nyom.

A PAPAGÁLY:
Szép!

A KIKIÁLTÓ:
A szemfényvesztő!

A KIRÁLYLÁNY:
Édes apám, únom.

(A király halkán beszél a kikiáltóval. Nagy várakozás.)

A KIKIÁLTÓ:
Király öfelsége bölcs akaratjából
most elbocsáttatik mind e művésztábor...

(Nagy mozgás, ideges suttogások.)

EGY MŰVÉSZ:
Milyen megalázás!

A SZOCIOLÓG:
Hiába, valódi
művészt ma sem érthet a világ.

MÁS:
Csak módi!...

A MŰVÉSZ:
A javát mellőzik!

MÁSIK:
Csőcselék!

A KIKIÁLTÓ:
Kivéve,
ha művészetének t e l j e s sikerére
a fejét rá merné tenni...

(Nagy mozgás.)

EGY HANG:
Milyen tréfa!

A KIKIÁLTÓ:
Mert az a felségnek mától a szándéka,
hogy aki a lányát vidítani próbálja,
ha sikerül, övé fele kincse s lánya,
de ha unalommal nézi a hercegnő:
fogadja a fejét vérpadon a teknő.

(Konsternáció.)

EGY HANG:
Terror!

MÁSIK:
Megalázás!

HARMADIK:
Önbecsülő szellem
nem tehet ilyesmit.

NEGYEDIK:

Az ilyesmi ellen...

ÖTÖDIK:

A művészi érték; nem függ a hatástól.

HATODIK:

Nem is akad senki!

HETEDIK:

Hirdetheti százszor!

A KIKIÁLTÓ:

Kéretik a kürtös kürttel olyasformán
jelet adni hármat, mint a lovastornán.

(Kürtszó.)

Egy bajnok előre feliratkozott már.

(Újabb konsternáció. Második kürtszó.)

SUTTOGÁS:

Nincs benne önérzet?

MÁSIK:

Ki lehet az?

HARMADIK:

Botrány!

(Harmadik kürtszó. A pásztor előlép.)

A KIRÁLYLÁNY *(felkönyököl)*:

Életedet, ifjú, veszteni nem féled?

A PÁSZTOR:

Ha gyenge a nótám, nem élet az élet.
Ha dalomra lelkek madara nem rebben,
lelkem tüze nem gyújt tüzet a szemekben,
s szavaim kavicsát szám hasztalan ejti,
s a szívek tavának gyűrűit nem kelti:
annyi a lelkemnek, mint aki van halva.

A KIRÁLYLÁNY:

Életedet, ifjú, felteszed egy dalra?

A PÁSZTOR:

Dalra teszi éltét minden igaz dallos,
s ha dalolni gyenge, jókor jön a pallos:
de ki a pallossal mer szembe dalolni,
nem lehet az gyenge, nem lehet az talmi

dalnak katonája, hősen megy a dalra
és kész a halálra, vagy a diadalra
s mint a nap erejét élezi az árnyak,
élesíti éltét árnya a halálnak,
halálos életre gyul daloló szája:
az élet ösztöke a halál kaszája.

A KIRÁLYLÁNY:
Életedet unod, azért nem tudsz félni.

A PÁSZTOR:
Dicsérem a halált, mert s z e r e t e k élni.
Halál az izetlen életben a fűszer,
s a nulla, amelytől becses a szám tizszer.
Örök élet égne, mint könny kisíratlan
s hiu teher volna, mint gyapju nyíratlan:
enyhület és gyémánt a könny ha kisírnak
és vagyon a gyapju csűrben, ha lenyírnak.
S mi a dalos kincse? mi a dalos gyapja?
minden szava, melynek a lelke az apja.
Ha ezt bevihetjük a jövő csűrbe,
mehetünk aludni a sirnak ürbe
s majd akinek nem szól a szívében ének,
a mi gyapjunkból sző ruhát a lelkének.

A KIRÁLYLÁNY:
Pásztorra vallanak szavad és ruháid.

(A lámpák hirtelen elsötétednek.)

EGY NŐI HANG:
Iszonyú!

EGY MÁSIK NŐI HANG:
Miféle vörös ember áll itt?

*(A háttérben, a trónusok mögött, ahol még egy láng csillog, feltűnik egy tetőtől talpig vörös-
ruhás férfi, szemelláthatólag a bakó.)*

A PÁSZTOR:
Te vörös vendég a fekete teremben,
Köszöntelek, új szín, színívó szememben.
Ruhádat a festő jó színre festette,
hogy nem feketének, de vörösnek vette:
mert vörös a hajnal és vörös az alkony,
a halál a sebben, az élet az ajkon;
vörös az ég, mikor a madárka lelke
fekete fészekben ébred az életre...

AZ UDVARI KÖLTŐ:
Fekete fészekben...

A KIRÁLY:

Én gyenge madárkám...

A PÁSZTOR:

...mint gyerek a bölcsőn, mint hajós a bárkán;
s vörös az ég, mikor juhaimnak szőre
megtérve aranylik a messze mezőre
s fejhajtva a sorban ájtatosan...

EGY KÉPZELT HANG:

Mek, mek.

A KIRÁLY *(önkéntelen folytatja)*:

...egy régi zsolozsmát bölintve mekegnek...

A PÁSZTOR:

Igenis, királylány, én vagyok a pásztor,
jöttem palotádba kecskéstől-birkástól,
de a birkám szőre csoda-csoda sárga:
én vagyok a pásztor - s te vagy a madárka.
Fekete fészekben, a barna bokorban
látsz ugy-e, vörös fényt -?

A KIRÁLYLÁNY *(húnyt szemmel)*:

Az ég fele pirban...

A PÁSZTOR:

A barna bokorban, fekete fészekben
hallasz ugy-e, hangot -?

A KIRÁLYLÁNY:

Soha, soha szebben.

A PÁSZTOR:

Én jövök tehozzád, lélekhez a lélek,
ki rég a mezőben helyetted is élek:
hangom az a halk hang, lelkem a vörös fény;
bűvölt palotádba halálos az ösvény,
de ezer halállal szembe vígan szálltam
kincsemet elhozni, mit teneked szántam.

A KIRÁLYLÁNY:

Pásztorfurulyádat vártam is ám régen -

A PÁSZTOR:

Pásztorfurulyámat eltörtem a réten.
Eltörtem a réten hitvány furulyámat
s egyedül lelkemmel indultam utánad.
Kifaragtam lelkem mint egy csodaládát
s számodra beloptam az Isten világát
s mint méhe a mézet, rejtettem, a lépben
s hozom amit láttam, hozom amit éltem.

A KIRÁLYLÁNY:

De mit is láthattál a bus legelőkön,
mit is élhettél ott a puszta mezőkön?

A PÁSZTOR:

Láttam a szép hajnalt és éltem a reggelt,
mikor a nap, mint egy nagy lusta gyerek kelt
s álmos kerek arcát kidugta pirossan
egy nagy sima selyem paplan alól lassan.
Ezer apró fodra van a nagy paplannak
s hívják a tudatlan népek Balatonnak.

(Ezalatt teljesen sötét lesz és semmit sem látni, csak a királylány fehérségét, aki lassan, öntudatlan kibontakozik a bő sötét ruhákból és fehér köntösben kikönyököl - és mögötte, a bakó felé, határozatlan vörös fényt, mely lassankint távol hajnalpír és felkelő nap látszatát ölti.)

Láttam a nagy paplant hányódni sok este,
mintha a lefeküdt nap óriás teste
alatta aludná vad, nyugtalan álmát.
(Világosul. A nap felkel a Balaton partján.)
S láttam üvegsimán, mint egy szüzi párnát.

A KIRÁLYLÁNY *(felemelkedve; a trón elűnt):*

De mi ez? hol járok? Az apám nem látom!

A PÁSZTOR:

Egyedül vagyunk már az egész világon.
Nem vagy te királylány: ma velem vagy pásztor.
Nézd: a juhaimat terelem mint máskor
de a magam nyáját; és a legszebb bárány
a tied lesz egy szép mosoly édes árán.
Hallga, harang! ott ég a toronynak gombja:
mostan az anyókák mennek a templomba.
De a mi templomunk ez a magas égbolt:
eztán a tied lesz, - eddig az enyém volt.
Amoda a ménest hajtják ki a tóra,
a csikósok hajtják hajnali itóra:
kapar a mén lába és a habot hányja -
de itt a mi partunk tiszta kavicsbánya.
Amodább bokros hely őriz üde titkot,
bokrok alól mélán villog a víz itt-ott:
meztelen ott sokszor fürdik a parasztlány,
karmolja a fent sás barna husát aztán.
Még ha tovább nézel, meglátod a nádat,
napos templomodban sipos orgonádat:
este kel itt ének: felzengnek a gémekek
s ezer sip a nádszál kezében a szélnek
és az egész tájat betölti e siphang,
s szól a harang: Bim bam; s szól a kolomp:

Kling klang.

Beljebb a vető vet; s a lenyugvó naptól
vörös a kéz, mellyel kebelébe markol:
mintha a szivébe markolna a körme
és a saját vérét szórná ki a földre.
Lásd, édes így reggel képzelni az estét:
ebben az órában térnek meg a kecskék
a deszkakarámba; - ebben az órában
gyul a tűzhely lángja a messze tanyában
s láthatatlan ott ül a lobogó tűzben,
mint hajdan az égő bokorban, az Isten.
Pásztortűz a parton, hűsíteni hevét,
bemártja a tóba sok lobogó nyelvét,
s hogy eladja pénzért a piacon holnap,
készíti a pásztor havát a turónak.
Minek neki a pénz? Selyem keszkenőre,
Minek a keszkenő? Egy szép szeretőre.
Ha feljön a csillag, bokrok alatt várja:
Isten adja, ő lesz szüret után párja,
mint dupla fa törzse összenőtt a réten,
mint az ikercsillag összerendez égen.
Látod, ez unalmas, e puszta mezőkön
ezer itt az élet e bús legelőkön -

A KIRÁLYLÁNY:

Az élet...

A PÁSZTOR:

Itt szó az élet ezer szála -
és ezer életnek ezer a halála.
Mert ami csak élhet, mind a halálért él:
a bogár, amelyre gondtalanul léptél,
a virág, amelyet szedtél a köténybe,
és amit az ajkad izlelt, a kökényke,
a csillag, amely most elbűt a mennybolton,
a pásztortűz, mely majd este gyul a parton,
a nád, amely, hogyha nem fuj a szél, hallgat,
a szél, amely néha éjeken át jajgat,
mint élet és halál -

A KIRÁLYLÁNY *(megfogja a kezét)*:

Pásztor, kezdek félni...

A PÁSZTOR:

Madár, kiröpültél kalitodból élni!

A KIRÁLYLÁNY:

Nem, dehogyan is félek, leülök a réten;
virág süt ölemben, nap nyílik az égen.
Ülj le ide mellém, pászit tetejére:
hadd kötök koszorut dalosom fejére.

Korona lesz ám ez! gyémántja a harmat:
réti király, de szép a te birodalmad.

A PÁSZTOR:
S tudod-e hogy én e birodalmat únom?

A KIRÁLYLÁNY:
Únod?

A PÁSZTOR:
Igen. És ha szememet lehúnyom,
egy más birodalmat fest lelkem az éjre.

A KIRÁLYLÁNY:
De hisz él itt minden!

A PÁSZTOR:
Tűzzel feketére
festem egy még előbb birodalom álmát
s a jegenye helyett festek bele pálmát,
puszta cserény helyett tornyokat és házat,
s az egészség helyett festek bele lázat;
a szegény helyett, ki vérrel veti földjét
és este fáradtan öleli tört hölgyét,
festek bele népet, mely lelkes a kéjben
s hűsül a hó napban, s hevül a hús éjben.
Mikor a Balaton síma és töretlen,
mint egy szürke tükör zöldszinű keretben.
vagy ha befagy télen, mondom: De jó volna,
ha ez a tó táncra tükörpalló volna!
S mikor a Balaton nagy tornyokat épít
s kezeit felhányja haragban az égig,
mint bábeli pallér, mondom: De szép lenne,
ha ez a zivatar a szivemben lenne.
Az én muzsikusom a haragvó hullám,
s a világon napnál szebb nekem a villám
s lelkemet a vágyam oda-oda huzza,
ahol a villanytól világos az utca.
Fuss messze, ne nézz rám, te fehér királylány:
beteg az én lelkem, mint mételyes bárány;
kerülj ki, mert tőlem elkapod a vágyat,
s beteg álmok ágya lesz a te bús ágyad.

A KIRÁLYLÁNY:
Dehogy is kerüllek, én betegem, árvám,
dehogy is ér téged egyedül a járvány.
Vagy te egészséges, vagy betegek ketten:
betegedni szívem teveled nem retten.
Megapollak csókkal, ápollak is jókkal,
dalra vigasztallak szerető szép szókkal.
Lásd ma zszibong minden, ma méhraj a lelkem.

Tavaszi van: a méhraj kiröpiilt a kerten
és most tele mézzel: izleld meg a mézét!
(Megcsókolja.)

A PÁSZTOR:
Most szép az az élet, szép a világ!

A PAPAGÁLY hangja (belerikácsol):
Szép, szép!

(A pásztor felkapja kucsmáját és dühösen a hang felé vág. Minden elsötétül.)

A PÁSZTOR hangja:
Te ostoba, te csúf, tarka gyalogszárnyas!

(A nagy terem kivilágosul a két sor lámpával. A királylány zavarodottan áll fehér ruhában. A sötét ruha a trónuson látszik. A papagály rúdja mellett a földön hever mozdulatlan.)

A KIRÁLY:
Madaram, mi történt? Jer ide apádhoz!

A KIRÁLYLÁNY (apja elé omlik):
Óh apám! remélek, szeretek és félek.
Apám! meggyógyultam! beteg vagyok! élek!

(Függöny.)

HARMADIK RÉSZ:

A vihar

(Óriási, masszív, várszerű kőterasz, nagy sötétszürke kövekből, mely láthatólag nagyon magasan rúg ki közvetlen a Balatonra. A szél zúg: érezni, hogy magasan vagyunk, és az éles levegőt; lenn pedig a mélyben sejteni a nagy vizet s hallani háborgó moraját. Sötét van, de nem az estétől, hanem a közelgő vihartól. A terasz két részre oszlik; az egyik három oldalon szabadon kiszögellő, oszlopos, párkányos; a másik alkov, óriás nyoszolyával, mely az alkov egész szélességét elfoglalja, függönyökkel, vánkossal; függöny, vánkossal, nyoszolya mind bíborszínű. Az alkov belsejében egy kis függő mécs ég, veres üveggel.

Néhány év mult el. A királylány - most már királynő - éppoly sötétszürke ruhában, mint a kövek, a terrazon áll és a szürke párkányhoz támaszkodva aggódalmasan kitekint a haragos tóra. A szél elkapja hosszú, szürke fátylát, melyet kis aranykorona erősít hajához.)

A KIRÁLYNŐ *(erősen kihajol és felnéz a világító torony felé):*
Ki van a toronyban? Fordítsd meg a tükröt!

(Nagy fénykéve dül végig a Balaton felett és egy vitorlás bárka aranyos árbocainak hegyét világítja meg, közvetlen a terasz alatt.)

A férjem! a férjem! édes uram megjött!

(Hallatszik a bárka kikötésének zaja, azután nehéz léptek a kőlépcsőkön, végre egy alig látható ajtón benyit a pásztor, már mint az ifjú király.)

Csakhogyan hazajöttél! Ó mennyire féltem!
Minek is indulsz ki ebben a nagy szélben?

AZ IFJÚ KIRÁLY:
Ilyenkor a legszebb táncolni keresztül,
mikor álmából a Balaton kirezdül
s ezer élő fejét egyszerre kidugja
s egyszerre beszél mind, régi dühét zúgja,
hogy fogoly és soha nem juthat az égig.

A KIRÁLYNŐ:
Mért nem utazhattam veled én is végig?
Ha szép ha a szélből a Balaton ébred,
te az asszonyodtól írgyled a szépet?

AZ IFJÚ KIRÁLY:
Férfi mulatság az, durva mulatság ám!
De a legszebbjére hazajöttem, drágám.
Most gyul ki az égen a mennykövek lángja,
jer ide, leülünk bíbor nyoszolyánkra,
hol a kis mécs színes harangja mögött csüng,
s zug a tó alattunk, s zug a szél fölöttünk,
hallgatom a könnyes szélnek zokogását

s hallgatom a szíved ijedt kopogását.
Hallod a mennydörgés, ez az égi dobszó:
harc szerelmünkhöz lehet-e még jobb szó?
szakadt szalagokkal, mik kékesen égnek,
fonja be az Isten fodrait az égnek.
Felleg alatt, szélben és vérszinü ágyban,
mi borus szerelmünk reszkessen a vágyban.
Fürdik a világ künn a vihar vizében:
két betegek együtt lefeküszünk szépen
zivatarban, hősén, remegve és várva
hullunk szerelembe, mint más a halálba.
Roppan az ég, rendül a torony.

A KIRÁLYNŐ (*ideges öleléssel*):
Ó félek!

S téged ily időben vitt útra a lélek!

AZ IFJÚ KIRÁLY:
Te bohó asszony, hisz semmi veszély nem volt!

A KIRÁLYNŐ:
Oly szörnyü sötéten beborult a mennybolt!
és a fagyasztó szél iszonyukat beszélt!
s te gonosz gyönyörrel keresed a veszélyt.

AZ IFJÚ KIRÁLY:
Dehogy, dehogy, édes.

A KIRÁLYNŐ:
Láttalak a harcban:
keveseddel ezret vágtál ugy-e arcban?
Láttalak, amikor a palota égett;
Isten csodája volt, hogy el nem vitt téged.
Láttalak a légben: ragadt a monoplán
s szirteken és tóban várt a halál duplán.
Szavaid megsebzik a fület és ajkat
s tekinteted olyan szörnyü mikor hallgat.
Homlokodba csapzik hajad, mint egy átok
s e haj alatt néha holt szemeket látok.
Emelgetem titkod, lásd, asszonyi vállal
s félek: nem vagy-e tán jegyes a halállal?
Mi jár az eszedben? Nem bírok a gondtól -

AZ IFJÚ KIRÁLY:
Te szegény kis asszony! Lám mit ki nem gondol!
Most akarnék halni? Amikor végtére
felhágtam az élet magas tetejére!
Király vagyok - bírom az egész világot,
Az enyém minden kéj, veled együtt - látod?

A KIRÁLYNŐ:

Te, - ha szerelmese lettél a nagy éjnek
s a halált kívánnád legutolsó kéjnek,
mindent beborító, örökös gyönyörnek:
lásd, gyáva sírással azért nem gyötörlek;
nem állok utadba; nem mondom: Ne tedd meg!
nem irigylem tőled a gyönyört: szeretlek!
Csak az egyet kérem: vigy engem magaddal!
Add ki gyönyörödből, mi megillet joggal:
mint ahogy az illik feleségnek, férjnek,
hogy a testük együtt gyúljon ki a kéjnek.
Lásd, dobban a szívem s vad örömben éled,
ha gondolkod is rá: meghalni tevéled!
Lelkemben, mely szélre mint régi szobor, zsong,
sohase sejtett kéj előszele borzong.
Ugyis a szerelmünk rokon a halálhoz:
fogd meg a kezemet, ha a nap leáldoz,
s hívj, mint a legények párjukat a bálba,
ne a szerelembe, hanem a halálba!

AZ IFJÚ KIRÁLY:

Te bolond kis szentem! mit nyersz a halálon?
A kéje csak egy perc, aztán jön az álom.
Azután örökre vége van a kéjnek:
jön kéjtelen álma egy ostoba éjnek.
S mint a bibor bűn is beteg unalomnál,
becsesebb a kín is kéjtelen álomnál.
Hát míg lehet élni, addig azért éljünk
és ha a halálban reméljük a kéjünk,
életünket tesszük eleven halállá,
melyre a nagy éj majd csakis akkor száll rá,
mikor átélveztük e hosszú halálban
mindent ami kéjet remélsz a halálban.
Két eleven holtak, lásd itt van a kriptánk,
ezer iszonyú kéj várakozik itt ránk.
Vörös a koporsónk, szürke kövek őrzik,
kripta tetejéről az örök mécs vérzik.
Hallod! a nagy szél zeng künn a temetőben,
Rekviemek zúgnak a magas felhőben.
Feküdj le, ne mozdulj gyönyörű halottam,
halotti ruhádban, viharos sírodban.
Mint aki halottra helyezi gyász csokrát,
mély, gyászos imákkal buzgón borulok rád.
A halálban reszket gyönyörítas csontom,
ruháid aszalját csókolom és bontom.
Minden tagod elhalt, csak a fürtöd él még
s halott homlokomat csiklándja, hogy élnek.
Minden tagod újabb halál a szívemnek
s csirázatos ágya újabb szerelemnek.
Mint síron a holtnak kivirágzik álma,

hajtott ki karodból két eleven pálma,
kebeled halmából rózsa bibor bodra:
külön ének kéne valahány tagodra.

A KIRÁLYNŐ (*visszalöki, hogy szemébe lásson; nagy izgalommal*):
Mondd, mondd, mondd, mondd, mikor fogsz újra dalolni?

AZ IFJÚ KIRÁLY (*csókkal fogná be a száját*):
Édes kis halottam, nem jobb-e így halni?

A KIRÁLYNŐ:
Nem! nem! mikor nyílik dalra megint ajkad?
Felelj nekem egyszer! mért hogy egyre hallgat?
Messze röpiült híre dalod erejének -
s mire szárnya megnőtt, néma lett az ének.
Lásd, az egész világ énekedre éhes
és te - te azóta hallgatag élsz édes.
Hogyan is tudsz halként hallgatagon élni,
mikor annyi bús szív énekedet kéri?
követet küldenek, leveleket írnak,
énekedet sejtik enyhületes írnak.
Nincs nap, hogy ne szóljon a kapusnak kürtje:
de a felvonó hid marad azért függve,
de a te bús ajkad marad azért néma.
Lásd, bizony ez nem szép! s azt gondolom néha,
hogy az ördögtől van - úgy mint a mesében -
a te bűvös hangod, s a szerződésében
kikötötte, hogy csak egyszer szabad szólni.

AZ IFJÚ KIRÁLY:
Lám, ez a kis asszony milyen nagy bohó, ni!

A KIRÁLYNŐ:
De szólj, mért nem danolsz?

AZ IFJÚ KIRÁLY:
Semmi kedvem sincsen
kivinni világgá lélekbeli kincsem
a profán világba tenni ki cégérré,
dalomat, amelynek ritmusa a vére
s hagyni pelengéren rideg embereknél
dalomat mely tette, hogy te megszerettél.
Azért vagyok néma s ha a dalvagy éget
énekelek édes, - de egyedül néked!

A KIRÁLYNŐ:
Nem igaz! nem igaz! nekem is csak ritkán
s akaratod ellen adsz ki szived titkán
amikor nem birsz a felbugyogó szókkal
s feleded lezárni ajkadat egy csókkal.
És ha szavad olykor vérbeborul, vérzik,

dalodból a lelked nagyon is kiérzik:
látom az arcodon, hogy a szived döbbsent,
ajkadba harapsz, és szemed égve töpreng
mintha szemrehányást tennél énekednek.

AZ IFJÚ KIRÁLY:

Az is csak azért van, mer' igen szeretlek.
Lelked, amely gyenge, bús asszonyi lélek,
nagyon is vad dallal ijeszteni félek.
Szívedre, mely minden szélre zsongva rezzen.
félek, hogy e bal szók viharát ereszem.
Életedet félek nyugtalan álommá
tenni, sima lelked zúgó Balatonná.
Hiszen úgy is elég barna vihart látsz itt,
képeleted úgy is a halállal játszik.

A KIRÁLYNŐ:

Te tanítottál meg a vihart imádni,
te tanítottál meg a halálba látni,
igazi dalosnak zivatar a szája
s az élet ösztöke a halál kaszája.
Hogy is tehetnéd, hogy nekem adni féljed
azt, ami lelkedben a legeslegmélyebb?
Hogyan is fojthatnád szívedbe halottnak
eleven forrását viharos dalodnak?
Mikor aludt lelkem, te felébresztetted,
most már a halálig nem aludhat veszteg
s ha letépted szűzi fátyolát, az éjet,
ne irigyeld tőle viharosabb kéjed.
És ha talán félnék: gyönyör az, így félni.

(Óriási csattanás, gyönyörű nagy villám; a királynő az ablakhoz vonja férjét.)

Ó de csodás szép ez: a viharban élni!
Mondd, ugy-e magasba üt a villám jobban?
De csodás szép, lakni a magas toronyban!
Olyan a mi lelkünk, mint szélben a hullám:
éig akar csapni, a magasba nyulván
hogy a feleutján érje a villámot.

(Kürtszó: A királynő férjéhez sítul.)

Ki jön ily viharban?

(Megjelenik a kapus, nagy kulcsokkal.)

AZ IFJÚ KIRÁLY (zordonan):
Künn marad!

A KIRÁLYNŐ:

Nem szánod?

Ily rémes időben... s tán messze az utja...

AZ IFJÚ KIRÁLY:

Minek jön ilyenkor ide, mikor tudja...

A KIRÁLYNŐ:

De az én kedvemért - adj legalább szállást!

AZ IFJÚ KIRÁLY:

Jó. Vond le a hidat. Kap vacsorát, hálást.

(A kapus el. Új villámlás. Hallani a vonóhid felvonását, az ifjú király el akarja vonni nejét az ablaktól.)

Jer be a záporból!

A KIRÁLYNŐ:

Dehogy fogok menni!

AZ IFJÚ KIRÁLY *(kifakadva)*:

Ó, bár soha, soha...

A KIRÁLYNŐ:

Mi az édes?

AZ IFJÚ KIRÁLY:

Semmi!

A GÖRÖG KÖVET *(belép)*:

Felség, Görögország hatalmas királya
drága szövetségét üzeni s kínálja
kérve, mivel beteg ifjú felesége,
ha talán felséged dalával...

AZ IFJÚ KIRÁLY:

Elég!

A GÖRÖG KÖVET:

De...

(Kürtszó.)

A KAPUS:

A török követség!

A TÖRÖK KÖVETSÉG FEJE:

Beteg fia végett
felséged színéhez ezt a követséget
ím küldi negyedszer a hatalmas szultán:
de ha újra nemet kapna válaszul tán,

üzenetül adja: a türelme bételt
s háborúval fog majd venni elégtételt.

AZ IFJÚ KIRÁLY:
Lakomát majd kaptok s azután...

A KIRÁLYNŐ *(még mindig a párkánynál)*:
Egy hajó!

(A világtótorony fénykévéje árboccsúcsokra esik.)

A TÖRÖK KÖVET:
Mily istenkísértés!

A GÖRÖG KÖVET:
Ily időben...

A HAJÓSOK HANGJA:
Hahó!

(Kürtszó; felvonóhíd zaja, s minden bejelentés nélkül belép kíséretével a francia király.)

A FRANCIA KIRÁLY:
Ismersz-e király? Én, szép Franciaország
királya jövök ím könyörögni hozzád,
magam jövök íme...

AZ IFJÚ KIRÁLY:
Álmodom-e? Bárkák
követek, királyok mind e vihart várták?

A FRANCIA KIRÁLY:
Igenis ó, király, ezt a vihart vártuk,
kapudat kizárva eleget strázsáltuk
de mára reméltük e nagy zivatarban
hogy csak nem lesz lélek a hires magyarban
a szegény vendéget kapuján kizárni.

(Kürtszó.)

AZ IFJÚ KIRÁLY:
Be ne bocsásd, legyen bárki avagy bármi!

A KAPUS *(elmege és visszajön)*:
Felség, egy nő!

AZ IFJÚ KIRÁLY:
Egy nő?

A KAPUS:
Egyedül egészen.

AZ IFJÚ KIRÁLY:
Bocsásd be!

EGY GYÖNYÖRŰ HÖLGY (*belép és a király lábaihoz omlik*):
Ó király, egy dal a kérésem.

(*A király elfordul.*)

Csak egyetlen egy dalt!és azután kérd te
a lelkemet, akár a testemet érte!
Kapum előtt eped a császár, a pápa:
a tied a testem egy dalod díjába'.

(*Csend.*)

Ha szerelmem nem kell, fogadd el a kincsem:
aranyos lánc, násfa: a tied lesz minden

(*Letépi.*)

Régi király hozta még Palesztinából.
(*Kibontja nagy szőke haját.*)

Itt van a hajam is, ez az aranyápor.
Ennél becsesebb kincs nincsen a világon
és pótolhatatlan.

(*Levágja.*)

S lásd, tőbe levágom:
a tiéd! Eladva, milliókat érne!

(*Csend.*)

Ha nem kell, szálanként kiszórom a szélbe.

(*Kürtszó.*)

A TÖRÖK KÖVET:
Minden haja villám lesz, amint kiszórja.

A KAPUS (*jelent*):
Király ő felsége, felséged apósa.

AZ IFJÚ KIRÁLY:
Álom ez, álom ez, rettenetes álom.

EGY LAKÁJ (*kitár egy nagy szárnyasajtót*):
A királynak vendégtermeit kitárom.

AZ IFJÚ KIRÁLY:
Csak viharos estén láthat ilyet lelkünk.

A GÖRÖG KÖVET (*a francia királyhoz*):
Felség!

AZ EGYIK TÖRÖK KÖVET (*a másikhoz*):
Basaságod!

(*Átvonulnak a másik terembe.*)

EGY FRANCIA *(távozóban)*:
Hol az a hölgy?

MÁSIK:

Eltűnt!

(A gyönyörű hölgy valóban nem látható sehol. - Az öreg király fellép. A következő jelenethez a zivatar mintegy zenekíséretet alkot; ahol a királynő vagy az ifjú király beszél, ott tombol, ahol az öreg király, ott elcsöndesedik.)

A KIRÁLYNŐ:
Apám! ily időben!..

AZ ÖREG KIRÁLY *(nagyon ünnepélyesen)*:
Fiam, hozzád jöttem.

Öreg vagyok. Száz év zúgott le fölöttem.
Fiatal koromban háborúkat jártam,
Öreg napjaimra békességet vártam.
Mint valami pallér, eleget ácsoltam,
békesség szögeit összekovácsoltam.
S amit építettem húsz-huszonöt éve,
mostan temiattad porba legyen téve?
Ujra lovam nyerge legyen derekaljam?
Vén fülemmel újra harc robaját halljam?
Veszélyben országom s kedveseim élte:
éj- s napon át újra retteghetek érte,
Törékeny a béke, mint valami nádszál.
Lásd, már a török had a határon átszáll.
Tedd meg, fiam, n e k e m, amit kér a császár:
holtom után úgyis birodalmam rádszáll.

AZ IFJÚ KIRÁLY:
Mondjon apám bármit: ezt tegyed! azt tegyed!
lehetetlenséget - csak ne ezt az egyet!
Birodalmát harcban egymagam elvédem
s fejemet adom rá, hamiben elvétem.
Át tüzőn, át vízen, millió halálon
menni hivebb, bátrabb senki se lesz nálam.
Hogy én meg ne tenném, nem gondolhat olyat:
Csak azt ne kívánja, hogy újra daloljak!

A KIRÁLYNŐ *(ragyogó szemekkel)*:
Mindig a halálba! Mindig a veszélybe!

AZ ÖREG KIRÁLY:
Nem, nem ezért jöttem idáig e szélbe'.
Te hős nevet a harc mezején keresnél:
de mi lenne velünk, hogyha te elesnél?
Látod, a vén fának, a régi toronynak,
kell bizony a támasz nyomorult koromnak.
Engem az Úristen fiuval nem áldott:

fiu helyett fiam te lehetsz csak, látod,
hogy a jövő miatt vén fejem ne zugjon
s ihassam a méhsert véneimmel nyugton
aranyos kancsóból arany italt szíván.

AZ IFJÚ KIRÁLY:

Ó, apám, ha tudná, mi az, amit kíván!

AZ ÖREG KIRÁLY:

Kívánom, amit te magad is kívántál,
mikor a mezőn még a juhokkal bántál:
fel akartad vinni a dalod magasra
hogy az egész világ egyszerre láthassa,
hogy mint csodazápor hulljon a fülekre
s szórhasd ki a kincsed Nyugatra, Keletre.

AZ IFJÚ KIRÁLY:

Most már a világtól undorodom torkig.

AZ ÖREG KIRÁLY:

S mivelünk nem gondolsz? Harcot akarsz holtig?
Engem, ugy-e, nem kár, öljön meg a bánat?
Szegény feleséged csak ríjon utánad?
A birodalomra szakadjon özönvíz?
Csak magadra gondolsz, csak a vak ösztön visz,
amilyen a lepkét a ropogó tűzbe,
viharmadarat künn a viharba úz be;
pedig most nincs szükség halálra, viharra:
szükség van békére, szükség van a dalra.

A KIRÁLYNŐ *(nagy szenvedéllyel)*:

Nem, nem, apám! nem, nem! azt ne mondja többé:
halálra, viharra szükség van örökké!
Dalol aki harcos; csöndes aki békül:
nem is lehet ének a zivatar nélkül!
Nem hallja zenéjét künn a zivatarnak?
Zivatar a legjobb mestere a dalnak.
A halált nem félem, a vihart nem bánom,
s nem a békét kérem, ha a dalt kívánom,
(Férjéhez):
ne is dalolj értünk, ne is a békének:
magadért dalolj csak, neked kell az ének
nehogy szíved békén daltalan elasszon,
a dalba, viharba én küldlek, az asszony!
Nem nézem a népet, beteget és királyt,
sem a hölgyet, aki szerelemmel kínált,
nem nézem magamat, nem nézem apámat.
Jöjjön a háború, a vihar, a bánat:
nem kívánom javát semmi teremtettnék
csak teneked édes, csak az énekednek!

AZ IFJÚ KIRÁLY:

Az az ének méreg és hallani romlás.

A KIRÁLYNŐ (*felsikolt*):

Hallgass! Ne beszélj így! A szavad káromlás.

AZ ÖREG KIRÁLY:

A vihar felizgat madaram: láz éget!

(*A vejéhez*):

Lásd, mennyire szeret a te feleséged.

Odaadna mindent, bárha beléhaljon:

gondolod-e néha; érdemled-e vajjon?

Mivel fizeted meg? Csunya hallgatással,
egy kívánságára ezer tagadással.

Látod, fiam, én is teveled jót tettem,

az együgyü pástort koronámba vettem,

nagy volt a veszélyed, igaz, és a kocka:

a szerencse lova gonosz egy poroszka,

de mi lettél volna, ha nem jön el érted?

Életedet élnéd, ma is, ahol élted.

Ha valami lettél, én tettelek azzá,

és hamit álmodtál, én tettem igazzá.

No tehát vőm uram, most kérem a bérem

énekedért tettem: énekedet kérem.

Ne hozz a fejemre véres öregséget,

ne taszítsd a sírba árva feleséged!

AZ IFJÚ KIRÁLY (*keserűen*):

Gondja apám semmi se legyen miattam:

igaza van, érzem, dalomat eladtam,

elzárni szivemben semmi jogom sincs már

meg se született még, és idegen kincs már.

Azért, ha a lelkem eltörik is kettő:

jól van! a világnak nem maradok meddő

fájni dalom vérét kiadom: hadd színnák,

a halovány lelkek éledni hadd innák,

mint valami Krisztus, leszek életbánya,

szivemet vájom, mint nádas pelikánja.

Bánom is eztán, ha a világ is rám néz,

ünnepi szobámba belát is a bámész,

hallja meg dalomat a földkerekségen

mindenki, csak egy nem...

A KIRÁLYNŐ (*aggódva, sejtve*):

Ki?

AZ IFJÚ KIRÁLY:

A feleségem!

A KIRÁLYNŐ:

Én?

AZ ÖREG KIRÁLY:
A feleséged? Vöm! fiam!

A KIRÁLYNŐ:
Én?

AZ ÖREG KIRÁLY:
Mért ez,
ez a...

A KIRÁLYNŐ (*mintegy magában*):
Az az asszony!

AZ IFJÚ KIRÁLY:
Mert a dalom mérges!

Amivel áldani jöttem a világot
hasztalan az ének s mindenkinek átok!
Igen, észrevettem, tudom is régóta,
hogy az én ajkamról híg méreg a nóta.
Talán a virágból szíttam a mezőben,
talán a nyálamból, mint a kigyó szőttem:
de mérges a lelkem! és akihez érek
lelkemmel, a lelkét megéri a méreg.
De bánom is! érje; dalolni kívánok:
mérgezni szeretném az egész világot.
Csak egy van a földön, egy szomorú lélek,
akit, úgy kívánnám, ne érjen a méreg;
és (sejti-e, apám, amit én megértem?)
ebben a lélekben már benne a mérgem!
A beteg királylányt dalommal megöltem
és halott testébe leheltem a lelkem:
s most a magam lelkét nem szeretem többé,
a régi királylányt szeretem örökké!

A KIRÁLYNŐ:
A királylány lelkét...

AZ IFJÚ KIRÁLY:
Láttam ezt a lelket:
betegnek mondtátok, amikor szendergett;
föld nem érdekelte, mert az égben bolygott
s boldogtalan volt, mert nem tudta, hogy boldog.
Láttam sima égnek, mely fényleni virrad,
s amelyben a fénytől nem látszik a csillag -
üresebbnek tetszik, ha derús, a mennybolt;
betegnek alítám, aki pedig szent volt.
Láttam sima tónak: felületén semmi
csak a szent ég feküdt tükrébe pihenni.
Én ekkor a parton, felrázni világát,
beléjevettem önző kövem átkát
s íme, a tó örült habjaira bomla -
Hol van az ég? - Nézzen most a Balatonra!

A KIRÁLYNŐ:

Nézzen, apám - látta a Balatont százszor:
látta-e ily szépnek, daliásnak másszor?
Csillagokat csapkod ezer-ezer karral,
egekig mer törni dalos diadallal.

AZ IFJÚ KIRÁLY:

S jaj, tudod-e, mért tör karral az egekbe?
Mert a saját egét lenn elveszítette,
Attól a rossz kőtől millió darabbá
mély ege tükrének összetörött habbá.
Ó, e tükör mellett mennyi sokat álltam:
összeilleszteni hiába próbáltam.
Mint aki tükröt tört, sírva soká néztem:
be' gyönyörű lenne töretlen egészben!
De jött a nagy hullám a lélekzönnel
s elborított és vitt engem is a könnyel:
ekkor bevettem könnyemet is habbá
s kavartam a habot még viharosabbá,
hogy azután nyögve álljak meg a szélén.

(Szünet.)

Ó, ha ezer évig mindegyre beszélném,
kibeszélhetném-e amit szivem érzett
s minden szavaidnál hogy mennyire vérzett?
Mondtad: „Te tanítál a vihart imádni,
„te tanítottál meg a halálba látni.”
Mondtad: „Aludt lelkem s te felébresztetted:
„most már a halálig nem aludhat veszteg.”
Mondtad: „Te letépted fátyolát, az éjet,
„most már adj cserébe viharosabb kéjet.”
Minden szavad bennem kalapácsütés lett
kalapácsütéssel a szívembe véslett:
s most sebbel a szívem tele, mint a szikla,
melyre a halottak neve van felírva.

(Szünet. A vihar mintha csöndesülne; csak a zápor verését hallani a tavon.)

Bár maradtál volna szép szűzi szobornak,
bár maradtam volna együgyü pásztornak.
Mikor legelőször a szemembe tüntél
s mint felleg a holdat, te halovány tündér,
félíg beborított a fekete párna:
hirtelen szerelmem lett a dalom szárnya,
felszökött a lelkem, mint naphoz a pálma,
s magas ismeretlen volt a merész álma.
De hogy érjen édig, zsinegen, a sólyom?
Most már a szerelem a szivemben ólom.
Nem is akar szállni a magasba, messze:
jobb hogy e kriptába nyomorát temesse.
Minden ami szép volt, szomorodott balra
s nem tudtam a lelkem rávenni a dalra.

AZ ÖREG KIRÁLY:

Fiam, az ifjú szív, ha tele van mézzel,
bajokat magának, hogy legyenek, képzél.
Percnyi betegséget örökös dolognak,
gondol hebehurgyán kicsi bút is soknak.
Hasonlatos ebben Balaton vizéhez,
mely kicsi szellőt is nagy habosan érez.
Fiatalok vagytok, szeretitek egymást:
minden az idővel jóra derül, meglásd.
Mostan értesítem mind a követséget,
hogy dalolni fogsz - mert ez kötelességed -
Feleséged gyenge, gyenge szegény asszony,
nem kell, hogy izgalmas dalokat hallgasson.
Te dalolj békéért, mint nemzedet öre.
Ifju vagy: a többit bízzad az időre.

(Elmegy. Hosszú csönd. Az eső künn csöndes. Az ifjú király lehanyatlik a párkány mellett egy nagy karosszékbe. A királynő elébe borul és ölébe hajtja fejét és sír.)

A KIRÁLYNŐ:

Te, ha a szerelem a szívedben ólom,
vagy zsineg, amelyet eltéphet a sólyom,
elmegyek! itthagylak! sohase látsz többé:
légy szabad és dalos! légy magad örökké!

AZ IFJÚ KIRÁLY:

Ó, kedves, a lelkem már gyenge madár lett:
Zsinegedet soha nem tépheti már le.

A KIRÁLYNŐ:

Tudod, mit álmodtam nem régen egy éjjel?
Jártam a sólyommal a mezőkön széllyel.
Egyszerre a sólyom zsinorát feszíti,
lábaival ránt és szárnyát kiteríti
és elkap a földről; s mielőtt gondolnám
fennúszom a légben, röpülve zsinorján.
A zsinór szerelmünk: lásd, te vagy a sólyom:
kapj fel engem édes, nem vagyok én ólom.
Nem akarok többet lehágni a rögre:
ha a nótád mérges, mérgezz meg örökre!
Ha te nem dalolsz már, élhetek-e vajjon?
De ha dalolsz, akkor dalodat meghallom.
Talán álruhában titkon belopózom,
Talán, ha kizársz, az ajtón hallgatózom,
de ne hidd, hogy tőlem dalodat elrejtéd.

AZ IFJÚ KIRÁLY *(izgatottan)*:

Mily iszonyút kívánsz...

A KIRÁLYNŐ *(hevesen)*:

Igen!

AZ IFJÚ KIRÁLY:

Azt nem sejtéd.

A KIRÁLYNŐ:

A mérgedet, édes, a halálig színi...

AZ IFJÚ KIRÁLY:

Kudarcomat inkább, szégyenemet inni.
Dalaim kudarcát!...

A KIRÁLYNŐ:

Nem! Soha! Ne mondd ezt!

AZ IFJÚ KIRÁLY:

Lásd, néha a lelkem, mint valami holttest,
nem akar mozdulni.

A KIRÁLYNŐ:

Ó, te szegény!

AZ IFJÚ KIRÁLY:

Félek,
meghal az én lelkem.

A KIRÁLYNŐ:

Nem, te örök lélek!
Ahogy te daloltál, ugyan ki dalolhat?

AZ IFJÚ KIRÁLY:

És ha ma daloltam, bírok-e majd holnap?
És azt hiszem olykor, hogy sohase bírtam.

A KIRÁLYNŐ:

S nem dalod volt a nap, amitől kinyíltam?

AZ IFJÚ KIRÁLY:

Megmondom a titkát édesem a dalnak:
önmagát hallgatja, aki dalra hallgat.
Mindenik embernek a lelkében dal van
és a saját lelkét hallja minden dalban.
És akinek szép a lelkében az ének,
az hallja a mások énekét is szépnek.

A KIRÁLYNŐ:

Ó, te szegény férjem! Ne! Erre ne gondolj!

AZ IFJÚ KIRÁLY:

Nem tudok én, látod, dalolni a gondtól.
Ifjunak az első könnyü dal és vig dal,
de ki tudja, mi nem jön a másodikkal?
Visszaeső, kényes rakéta a véré,
nem körmös a szárnya, mint a denevére.
Jön a szégyen!

A KIRÁLYNŐ:

Nem! Nem! Soha! Semmiképpen!

AZ IFJÚ KIRÁLY:

Tudod, mért dalolok? Mert kötelességem!
És tudod-e mi a kötelesség? Börtön,
börtön, amely fogva tart idegen földön,
falait a foglyok éltükön át túrják
s hálnak a homályban; soha ki nem fúrják,
és magas a börtön: de nincsen tetője
s akinek van szárnya, kiszállhat belőle,
föléje repülhet, messze - ha nem gyáva.

A KIRÁLYNŐ *(biztatva)*:

Madár a te lelked, csodaszép!

AZ IFJÚ KIRÁLY:

Az: páva!

Kötelesség nékem hét lakat a szájra,
mely a fogoly lelket elapadni zárja
s ha kötelességtől ajakam megzendül,
nem az ének tör ki, csak a lakat csendül.

A KIRÁLYNŐ:

Gyere, szökjünk messze! Ne dalolj, csak nékem!

AZ IFJÚ KIRÁLY:

Maradok, dalolok - mert kötelességem.
Eldalolok mindent, úgy, ahogyan érzem,
beleöntöm a vért, amitől most vérzem.
Hajdan a világot énekeltem ifjan,
amikor még énnek a világot hívtam.
Szívvel idegenbe hódítva beszálltam,
ami legmesszebb volt, legszebbnek találtam:
de a fájdalomnak természete olyan:
megtanított, hogy csak magamat daloljam.

A KIRÁLYNŐ:

Dalold magadat hát, és ne szeress engem,
csak magadat s a dalt, mesterem és szentem.
Ne szeress, csak csókolj; ne szeress, csak ölelj
akkor legyek én jó, ha felejteni kell.
Hallga! A szél elállt, de a hab még egyre
hull lejtani völgynek, tör hajtani hegyre
s nem tudja feledni ütemét a szélnek,

AZ IFJÚ KIRÁLY *(tenyerébe hajtva arcát)*:

Ó, de szomorú lesz a másodikenek!

(Függöny.)

NEGYEDIK RÉSZ:

A második ének

(Az előbbi felvonásban látott torony alatt, a Balaton partján. Látszik a nagy szürke kövekből épített torony, masszív, nyílt terrászaival, melyek helyenként le vannak függönyözve. A másik oldalon látszik a Balaton. A torony mellett óriás, csodálatos művű rácskapu, melyen át egy kertbe látni. A kertben mindenféle egzotikus növények, pálmák, kaktuszok és egy fehér márvány kereszt. Másnap; zivatar utáni hangulat. A másik oldalon a terrászok fölött világító torony, alatta kikötőhely. A kert kapujában áll a kertész sarlóval; a parti réten az első felvonásból ismert öreg csósz, most már újra pásztor, nyáját hajt. A bárányokon színes szalagok és nagyon szép zenéjű csengők. A nyáj messzebb látszik, amint legel.)

A KERTÉSZ *(beszédbe akar elegyedni):*
Jól esett ez a kis zivatar!

A CSÓSZ:
De jól ám.

A KERTÉSZ:
Zuhogott a zápor három egész órán.

A CSÓSZ:
Friss megin a világ.

A KERTÉSZ:
Tihanyi toronyba
becsapott a mennykő.

A CSÓSZ:
Min' valami bomba.

A KERTÉSZ *(mintegy leereszkedőleg):*
Hát ked újra pásztor?

A CSÓSZ:
Abbizén.

A KERTÉSZ *(kegyesen):*
A nyája
szép.

A CSÓSZ *(nagy önérzettel):*
Királyi.

A KERTÉSZ:
És mi az ángáriája?

A CSÓSZ:
Minden ami csak kell szememnek és számnak.

A KERTÉSZ (*hitetlenül*):
Lám no.

A CSŐSZ:
Tejbe-vajba fürdetnek.

A KERTÉSZ:
No lám no.

A CSŐSZ (*megoldódott a nyelve*):
Mer' ezek nem olyan közönséges kecskék.

A KERTÉSZ:
Hát mi fenék?

A CSŐSZ:
Hát az aranszörű kecskék.
Mer' ezek csináltak királyt a pásztorbul.

A KERTÉSZ (*hunyorítva*):
És a csőszbül urat.

A CSŐSZ (*huncut szerénységgel*):
Ha nem csöppen, csordul.

A KERTÉSZ (*irígyen*):
Nagy róka ked bátya.

A CSŐSZ (*folytatva*):
No megérdemeltem.
Isz' kölyök korába szintég én neveltem,
apja helyett voltam nyavalyásnak apja,
ópiskáltam rá mig kisütött a napja.

A KERTÉSZ (*szüükségesnek látja, hogy fölényét éreztesse*):
Nagy róka ked bátya! ha deákul tudna
talán még kertésznek-minek is bejutna.

A CSŐSZ (*megvetőn*):
Kertésznek diákul?

A KERTÉSZ:
Nem látja, hogy tábla
van minden virágon?

A CSŐSZ (*magában morogva*):
Adta kutya svábja

(*Ezalatt az egyik magas függönyös terrászról nagy beszélgetés hallatszik.*)

Mi ördög az ott fönn?

A KERTÉSZ (*nem hagyja magát zavartatni*):
Például ez C a n n a
I n d i c a. (*Meglátja a kertészinas.*) No.

A KERTÉSZINAS:
Mestram, rést kapott a kanna!

A KERTÉSZ:
Te bamba, hát minek csapod egyre földhöz?
(*A csőszhöz nagy fontoskodva.*)
Sok itt ma a vendég.

A CSŐSZ:
Mért?

A KERTÉSZ:
Aligha bőjthöz.
Hercegek, királyok!

A CSŐSZ:
Tán valami ünnep.

A KERTÉSZ (*a nagy márványkeresztre mutat*):
Addig esznek-isznak, amig idegyűnnek.

A CSŐSZ:
Hova?

A KERTÉSZ:
A kriptába. Ugyis nyavalyás nép:
nem jött volna köztük ennyi beteg máskép.

A CSŐSZ:
Beteg?

A KERTÉSZ:
A kocsiból úgy vitték a várba.
Alig jár, de eljön mulatni.

A KERTÉSZINAS (*abbahagyja az öntözgetést*):
Egy bárka!

(*Egy nagyon díszes bárka közeledik.*)

A KERTÉSZ:
Pedig ugyan rég volt mulatás itt.

A HAJÓSLEGÉNYEK (*kikötés közben*):
Lassan.

A CSŐSZ:
Ha a királyok se, ki fene mulasson?

(A bárkából kiszáll a görög császár, azután aranyos hordszéken szerencsen rabszolgák viszik ki a beteg császárnőt lassú léptekkel; rabnők mellette haladva óriási legyezőkkel legyeznek. Utánuk fényes kíséret, bizánci öltönyök.)

A menet előtt szőnyegetek terítenek a kikötőpart márványkockáira. A várból lakájok jönnek, akik sorfalat állnak. A menet megkerüli a várat, hogy a kapuhoz érjen, amely a másik oldalon van; így eltűnik szem elől.)

A KERTÉSZINAS:

Ki ez?

A KERTÉSZ (rárivall):

A dógodra!

(A terrasznak alatt megnyílik a kis ajtó, amelyen a harmadik felvonás elején az ifjú király felmehetett. Ezen az ajtón kisurran a királynő, fekete ruhában. Utána megjelenik az öreg király. A királynő megfordul, mikor észreveszi, hogy valaki utánajött.)

A KIRÁLYNŐ:

Édes apám, félek!

Oly rettenetes volt!

AZ ÖREG KIRÁLY:

Mi lányom?

A KIRÁLYNŐ:

A lélek,

a lélek az arcán! Óh a szívem rémül:
egy halottnak lelke nézett a szemébül.

AZ ÖREG KIRÁLY:

Lányom...

A KIRÁLYNŐ:

Alig szóllott. Azt mondta: „Ne légy itt!
Nem akarom.” És én nem is vártam végig,
mint valami örült rohantam a lépcsőn.

AZ ÖREG KIRÁLY:

Jó, hogy elértelek legalább a végsőn.

A KIRÁLYNŐ:

Mi lesz atyám, mi lesz? Nem merek felmenni.
Óh mi lesz belőlünk?

AZ ÖREG KIRÁLY:

Semmi! Ugyan! Semmi.

Kicsikém! Te voltál mindig olyan bátor?

A KIRÁLYNŐ:

Egy amitől félek: a lelki haláltól!

AZ ÖREG KIRÁLY:
Lelki?... De hogy lehet ilyet kieszelni.

A KIRÁLYNŐ:
Óh apám, ha nem tud többet énekelni!

AZ ÖREG KIRÁLY:
Nem tud? Nem akar tán! Bezzeg akart máskor!
(Elfogja a düh.)
Hiába, kilátszik a paraszt, a pásztor!
Akkor a kart díjért, most nem akar ingyen.
Ja, aki paraszttal...

(A királynő elfordul.)
De aranyom!
(A királynő leül egy márványpadra, ölébe hajtva fejét.)
Kincsem!

No hiszen haragszik. - No nem úgy értettem:
tegnap is, hallottad, úgy-e nem sértettem?
Mint drága cicával, szőrmentibe bántam, -
csak azután legyen hálás is irántam,
mert tudja talán, hogy a varázslást értem,
de ha megkísértem, fejére kísértem.

A KIRÁLYNŐ:
Óh apám, itt olyan közönséges minden;
utálom a kertészt abban a kék ingben,
utálom az írott táblát a virágon
és ezt a sok embert ezen a világon.
Óh miért nem vagyunk e világon ketten:
semmi seb sem érne ebben az életben.
Apám, ha megélek ebből a nagy gondból
sohasem jövök le a magas toronyból.

(Nagy zaj fenn a terrászon. Egy lakáj megjelenik és némán meghajtja magát az öreg király előtt.)

AZ ÖREG KIRÁLY:
Kezdődik az ének.
(Megcsókolja a lányát.)
Járd addig a kertet.
(Elmegy.)

A KIRÁLYNŐ:
Apám, ez a világ megöli a lelket.

(A terrász egyszerre elcsendesül. A királynő feláll és a falhoz hajtja fejét, mintegy hallgatva. Az ég beborul, felhők gyűlnek, szél jön, a Balaton fodrozódik. A csósz messze van, de egy-egy bárány, kecske a királynőig is elballag.)

A KERTÉSZ:
Zivatar lesz megint.

A CSŐSZ:

Pedig már elég volt.

A KERTÉSZ:

Tegnap is ily gyorsan beborult az égbolt.
Mi az oka vajjon?

A CSŐSZ (*tréfál*):

A tündelevények.

A KERTÉSZ:

Hogy ily hamar indul?

A CSŐSZ:

Vízi hüvelvények.

A BALATON HABJAI:

Mi vagyunk, akik soha meg nem állunk,
Mi vagyunk, akik örökké élünk,
Mi vagyunk, akik táncolunk örökké!

(A királynő zokog. Udvarhölgyek jelennek meg.)

AZ UDVARHÖLGY:

Felség, zivatar lesz.

A KIRÁLYNŐ (*elfogódva*):

Mi hír ott fenn?

AZ UDVARHÖLGY:

Ezren
töltik meg a termet.

MÁSIK:

Légy szárnya se rezzen.

HARMADIK:

Selyemsuhogás sincs.

NEGYEDIK:

Ha hallgatod innét,
üresnek a termet bizonyára hinnéd.

(Határozatlan zaj hallatszik felülről.)

A BALATON HABJAI:

Mi vagyunk mindig tiszták,
Mi vagyunk mindig hűsek,
Ezerszínű, fodros ruhában járunk.

A KIRÁLYNŐ:

Köszönöm. Egyedül maradni kívánok.

ELSŐ UDVARHÖLGY:

De...

A KIRÁLYNŐ:

Köszönöm, semmi.

(Az udvarhölgyek elmennek. A báránycsók a királynő felé ballagnak.)

Ti szelíd báránycsók
mért nem aranyos most egynek sem a szőre?

(A kiskapu megnyílik és megjelenik az ifjú király, lihegve, mintegy szökve, kipirulva, hajadonfőtt.)

AZ IFJÚ KIRÁLY:

A szégyen... a szégyen... én tudtam előre!

A KIRÁLYNŐ *(megfogja a kezét és a parton egy csónak felé vonja):*

Jere, menjünk messze együtt! Zivatarban!

Láttak idejönni?

AZ IFJÚ KIRÁLY:

Nem... olyan... zavar van.

Óh ha láttad volna a dalom kudarcát.

A legostobább is rángatta az arcát.

Sohse... szégyen! ilyen!... kötelesség... ördög!...

Hét lakat a számon iszonyúan zörgött.

A lelkemen zörgött... csönd is volt... tömeg volt!

Nem éreztem semmit. Óh a lelkem megholt!

A BALATON HABJAI:

Aki hozzánk jön, jó helyre jött,

Mert mi a testét szépen elringatjuk,

Lelkét csöndesen Istenbe zugatjuk.

A KIRÁLYNŐ:

Jere, szökjünk együtt tetején a tónak,

Zivatarban, messze! Lásd, készen a csónak.

Hol nem lakik ember, egy pusztaszigetben

Oda megyünk élni boldogan és ketten.

A BALATON HABJAI:

Dalát dalunkba vesszük,

Karját karunkba öltjük,

Mint szerelmesek összedörgölődünk.

AZ IFJÚ KIRÁLY:

Ha a dalom meghalt, nem élet az élet.

A KIRÁLYNŐ:

Vagy meghalok együtt a viharban véled,

s akkor a halál lesz legszebb dalod, édes.

AZ IFJÚ KIRÁLY:
Óh igen, a halál még hátra van.

A KIRÁLYNŐ:
S szép lesz!

AZ IFJÚ KIRÁLY:
Óh, igen, a halál kincse a szegénynek,
Tartva a végsőre.

A KIRÁLYNŐ:
Az utolsó ének!

AZ IFJÚ KIRÁLY:
A halál a szent hegy, az a magas csúcsu,
Melyre merész életem vezetett.

A KIRÁLYNŐ:
A búcsu
csókja, amely égőbb, mint mind, amit kaptál,
Az alkonyi fény, mely aranyabb a napnál.

(Nagyon sötét van a fellegektől és a hab zúg. A csósz és a kertész már nem látszik, de a parton mintegy izgatottan szaladgálnak a fehér juhok.)

Pásztor, kit a trónig ragadt fel a szárnyad,
Végigéltél mindent: életet és álmot,
Dalt és dicsőséget, szerelmet és szégyent.

AZ IFJÚ KIRÁLY:
És most a halálra mondom ki a l é g y e n t.
A halált is élni kell.

(Csudálatos sötét van. A terrasz ablakai kivilágosodnak, mögöttük nagy mozgás, járás-kelés.)

A KIRÁLYNŐ *(sürgetve)*:
Nosza, hát légyen!

AZ IFJÚ KIRÁLY *(az ablakokra pillant)*:
Óh, az a nagy csönd ott! A szégyen! a szégyen!
Az az érzés, mikor nem mozdul a lelkünk!
(Belép a csónakba.)
Nosza, légyen!

AZ ÖREG KIRÁLY *(megjelenik a kis kapunál)*:
Lányom!

EGY HANG *(az emeletről kihajolnak az ablakon fáklyával)*:
Hol a király?

MÁS HANG:
Eltűnt!

EGY MŰVÉSZ HANGJA:
Kimerült egészen.

A STRÉBER MŰVÉSZ HANGJA:
Tán beteg.

MÁSIK MŰVÉSZ:
A végzet!

A SZOCIOLÓG HANGJA:
Nem a királyoknak való a művészet.

MÁS HANG:
Hogy zúg a tó!

AZ ÖREG KIRÁLY:
Lányom!

NEGYEDIK HANG:
Vihar jön az éjre.

AZ IFJÚ KIRÁLY:
Vigy Balaton habja a halál hegyére!
Oda szállunk, édes - nem féltetek immár -
Hogy velem a hegynek kútjaiból innál.
Nem akarlak többé kímélni gyötörve
Keltettem: eloltom a szomjad örökre.
(Eloldja a csónakot.)
Hála, - kötelesség, - lakatok és láncok,
De a mi ladikunk szabadon jár táncot.
Hogyan is lehetnék valakinek hálás?
Nem enyém volt a kincs, s a kincshajigálás?
Kötelesség, hála, - most igazán látom
Maga van a dalos az egész világon.
Életemen köd volt, - ez a köd most gyérül,
Lásd tág a kilátás a halál hegyérül.

(A kertet fáklyákkal járnak át.)

HANG:
Felség!

AZ ÖREG KIRÁLY:
A leányom.

HANG:
Nincs.

MÁSIK:
Nincsen a kertben.

AZ IFJÚ KIRÁLY:

Most igazán látom, nem halt meg a lelkem,
Csak nagyon éreztem, csak nagyon is sírtam
és a zokogástól dalolni nem bírtam.
Nem hagy a könny látni, nem hagy a gond szólni:
Óh mért is akartam magamat dalolni?
Nyelvem a dal súlyát emelni se bírta
Mint néma a bárány az előtt, ki nyírja.

AZ ÖREG KIRÁLY:

Világíts a tóra toronybeli lánggal!

AZ IFJÚ KIRÁLY:

Dalos ne törődjön az egész világgal,
Sohase gondoljon amíg él egyébre
Csupán csak a dalra, csupán csak a szépre.

(A világító torony kigyúl és a fénykéve némi keresgélés után a csónakra esik, ahol az ifjú király és a királynő összeölelkezve láthatók.)

AZ ÖREG KIRÁLY:

Utánuk! Utánuk! A lányom! a lányom!

(Nagy hullám jön, amely a csónakot eltakarja szem elől, s az nem is lesz látható többé.)

VALAKI A PARTON:

Iszonyú!

MÁSIK *(aki nem jól látott)*:
Mi történt?

AZ ÖREG KIRÁLY:
Utánuk!

(Néhányan beugranak a görög császár fényes bárkájába és eloldják.)

EGY HAJÓS *(beugrik a bárkába)*:
Utánam!

AZ ÖREG KIRÁLY:
Óh átok a habra, mely sírba temette,
És átok a dalra, mely elveszítette.

(Óriási villámlás a torony felett.)

Csapjon be a villám a magas toronyba,
Rohanjon a rossz nyáj a rossz Balatonba!

(A nyáj nagy csilingeléssel szanaszét berohan a vízbe.)

Hányja ki a körmét a Balaton szerte
S sohase nyughasson rossz pásztora lelke,
Mint juhái körme, váljon dala kővé,
Maga meg szavában örökös élővé.
Legyen szava visszhang fenn a magas bérceken,
melyet a kíváncsi kényére idézzen.
Hányja a hab testét, ne aludjon nyugton,
Lelke pedig minden zivatarban zúgjon.
Én, én, Meseország királya kívánom,
Bűnhődjön örökké!
(*Zokogva.*)

A lányom! a lányom!

(*Függöny.*)